

กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาล หนองคาย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 The Process Of Curriculum Administration: A Case Study Of Anuban Nongkhai School Under The Office Of Nongkhai Educational Service Area 1

อาภรณ์ สุขสวัสดิ์ (Arporn Suksawat)*

ธนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (Thanomwan Prasertcharoensuk, Ph.D.)**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีกรณีศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย 2) ศึกษาหลักการบริหารที่โรงเรียนอนุบาลหนองคายใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการบรรลุผลตามภารกิจของโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 43 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 19 คน นักเรียน จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตและจดบันทึก และการวิเคราะห์เอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสาร แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม แบบสังเกต แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ศึกษากระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ดำเนินการ 4 ภารกิจ ประกอบด้วย 1.1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคายดำเนินการบริหารจัดการ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่งดำเนินการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด ได้แก่ ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดรหัสวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดเวลาเรียน การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร และเอกสารวัดประเมินผล ลักษณะที่สอง ดำเนินการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดและที่เพิ่มเติม ได้แก่ การกำหนดรายวิชาประถมศึกษาปีที่ 1-3

กำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเป็นวิชาคอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเป็นวิชาภาษาอังกฤษเพื่อชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเป็นวิชาทักษะกระบวนการและโครงการวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเป็นวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1.2) การดำเนินการ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา, หลักสูตรแกนกลาง

Keywords: Curriculum Management, Core Curriculum

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ระดับชั้นเรียนโดยการจัดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหน่วย แม่น้ำโขงสายน้ำแห่งชีวิตและบูรณาการ วิชาศิลปะกับรายวิชาอื่น ๆ 1.3) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา โดยการพัฒนาบุคลากร ให้ครูจัดทำ ID Plan (Individual Development Plan) เข้าร่วมอบรม และผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาทางวิชาการและ สนับสนุน งบประมาณ ทรัพยากร ด้วยการจัดสรรงบประมาณได้อย่างเพียงพอ จัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถ และใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า 1.4) การกำกับดูแลระดับสถานศึกษา โดยการนิเทศร่วมด้วยการประชุม ประจำเดือนและนิเทศทางอ้อม ด้วยการประชุมผ่านหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

2) ศึกษาหลักการบริหารที่โรงเรียนอนุบาลหนองคายใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการบรรลุผลตามภารกิจ ของโรงเรียน ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ผู้บริหารสถาน ศึกษาใช้หลักการบริหารดังนี้ 2.1) หลักการทำให้ดูเป็นแบบอย่าง 2.2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2.3) หลักการ มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ 2.4) หลักการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 2.5) หลักการแนวคิดระบบสังคม 2.6) หลักการบริหาร ตามสถานการณ์

Abstract

The objectives of this qualitative research by the case study were: 1) to study the process of implementation on school curriculum management based on school responsibility, 2) to study the principle of management used by Anuban-nongkhai School to achieve goal based on school responsibility. The target group consisted of 43 persons including 4 school administrators, 19 teachers, 9 students, 5 school boards, 6 students' parents. For data collection, consisted of: 1) An In-depth Interview, 2) Focus Group Discussion, 3) Observation and Field Note, and 4) Document Analysis. The instrument using in this study included: 1) the Information Record Form from Document, 2) Field Note Record Form, 3) Observation Form, 4) Guidelines for Focus Group, and 5) Guidelines for Semi-structured In-depth Interview. For Qualitative Data Analysis, content analysis was administered.

The research findings were as follows:

1. The study of process in implementing 4 responsibilities of the school curriculum management of Anuban-nongkhai School, consisted of: 1.1) the school curriculum management, Anuban-nongkhai School, by implementing 2 types of management as; the first type, the implementation was based on Basic Educational Core Curriculum 2008, including the steps in school curriculum establishment, determination of students' vision and major competency and desirable characteristic, subject code, students' activity development, class schedule, and criterion for graduation and measurement and evaluation document. The second type: was implemented based on the specification and supplementary of Basic Education Core Curriculum 2008 including the subject for Pratomsuksa 1-3, specification of supplementary subject "the Computer in Daily Life" Subject for Pratomsuksa 4, supplementary subject "English Language for Life, "for Pratomsuksa 5, supplementary subject "Process Skill and Science Project," for Pratomsuksa 6, and supplementary subject "English Language for Communication," 1.2) the implementation in class level, implementing the management by organizing across Learning Substance Group of integrated learning unit by integrating the Science Learning Substance, Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance, in

the unit “Kongee River, River of Life,” and integrating the Art Subject with other subjects, 1.3) the support and enhancement in school level, implemented the management by staff development, assigned the teachers to establish ID Plan (Individual Development Plan) and participate in the training, and the school administrators provided academic advice, supported for budget and resources by allocating sufficient budget, assigning the teachers’ teaching as degree they knowledge and competency, and using resources adequately and being worthwhile, and 1.4) the monitoring in school level, implemented the management by monthly conference and indirect supervision, and conference through the head of class line, and head of learning substance group

2. For the study of the management principle used by Anuban-nongkhai School to achieve goal according to its responsibility, in managing the core curriculum according to Anuban-nongkhai School, the administrators used the following principles: 2.1) the principle of practicing as the model, 2.2) participatory principle, 2.3) academic excellence principle, 2.4) good human relation principle, 2.5) social system approach principle. And 2.6) the principle of situational management.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษาใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน โดยกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไว้ 4 การกิจ ดังนี้ 1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน 3) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา 4) กำกับ ดูแลคุณภาพพระดับสถานศึกษา และกำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์คณะบุคคลได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้ครอบคลุม ส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ การพัฒนาและการใช้หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการ

หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตรรวมถึงสนใจ การพัฒนาตนเองและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ วิสัย วังษ์ใหญ่, (2543) ที่กล่าวว่า “การทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจนและถูกต้องถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา” ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตร จึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วยและสอดคล้องกับ อิทธิกร เพ็ชรอด, (2552) กล่าวว่า “ผู้บริหารควรมีหลักการและแนวคิดทางบริหารการศึกษา ตลอดจนการใช้กระบวนการบริหารการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ”

จากรายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ปีการศึกษา 2550 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผลการประเมินทั้งอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษา ในระดับดีมาก 9 มาตรฐานในระดับดี 5 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานในระดับดี ประกอบด้วยด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิด

สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านครู มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสม กับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 5 มาตรฐานผลการประเมินยังไม่ดีมาก หรือยังไม่ดีเลิศเหมือนกับ 9 มาตรฐานที่กล่าวมาและ นั้นเป็นมาตรฐานที่เป็นปัญหาและท้าทายการบริหารของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคายเป็นอย่างมาก ที่จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศในทุกด้านและเป็น โรงเรียนต้นแบบที่สมบูรณ์ ให้ความเปลี่ยนแปลงหรือ ความพยายามเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ในการประเมินทั้ง ภายในและภายนอกครั้งต่อไป ดังนั้นในการที่จะประสบผล ดังกล่าวได้โรงเรียนอนุบาลหนองคาย จะต้องมีการ บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่ดี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาว่า โรงเรียนอนุบาลหนองคาย มีกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาตามภารกิจอย่างไร และนำหลักการบริหารใด มาใช้เพื่อการบรรลุผลตามภารกิจของโรงเรียน จึงทำให้ โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา ซึ่ง ผลการวิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

โรงเรียนอนุบาลหนองคาย มีกระบวนการ ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตาม ภารกิจอย่างไรและโรงเรียนนำหลักการบริหารใดมาใช้ เพื่อการบรรลุผลตามภารกิจของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการดำเนินการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาล หนองคาย

2. ศึกษาหลักการบริหารที่โรงเรียนอนุบาล หนองคายใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการบรรลุผล ตามภารกิจของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขต ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เป็นการศึกษากระบวนการ ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตาม ภารกิจ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด 4 ภารกิจประกอบด้วย 1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน 3) การส่งเสริมสนับสนุน ระดับสถานศึกษา 4) กำกับ ดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา และหลักการบริหารที่โรงเรียนใช้ในการบริหารสถาน ศึกษาเพื่อการบรรลุผลตามภารกิจของโรงเรียน

2. **ขอบเขตด้านประชากร** ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 19 คน นักเรียน จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 43 คน

3. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** : ระยะเวลาใน การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เริ่มดำเนินการในช่วงเดือน ธันวาคม 2552- มีนาคม 2553

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา กระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถาน ศึกษาตามภารกิจ ของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย 2) เพื่อศึกษาการใช้หลักการบริหารในการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียน

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย รวมทั้งสิ้น 43 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสาร

แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม แบบสังเกต แนวคำถาม สำหรับการสนทนากลุ่ม และแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งแนวคำถามกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นยึดกรอบความคิดในการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมในเรื่องกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลหนองคาย จากนั้นนำแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้นอกพื้นที่ที่ศึกษาว่า ข้อคำถามดังกล่าวถามได้ตรงประเด็นหรือไม่ สามารถสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ผู้ตอบมีความเข้าใจและมีปฏิกิริยาอย่างไร ความต่อเนื่องของเนื้อหาและการตอบคำถามเป็นอย่างไร จากนั้นได้นำมาแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงแนวคำถามให้สมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา โดยมีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต และจดบันทึก และการวิเคราะห์เอกสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. กระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย

1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมวางแผนและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือกระจายอำนาจซึ่งสอดคล้องกับ นิตย์ สัมมาพันธ์ (2546) การมอบหมาย ความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่งานระดับล่างของปริมิตองค์การเพื่อให้ผู้ที่อยู่ใกล้งานมากที่สุด ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานมากที่สุดเป็นผู้ตัดสินใจได้ทันที แต่ต้องรับผิดชอบต่อ สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) การกระจายงาน ออกเป็นหน้าที่ การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและ อำนาจหน้าที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ (Organizing) รวมถึงการประชุมวางแผนก็เป็น องค์ประกอบหนึ่งของการวางแผน (Planning) พิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ขององค์การ

การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะเห็นได้ว่าการที่โรงเรียนอนุบาลหนองคายนำวิสัยทัศน์ของหลักสูตร แกนกลางมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ทำให้การบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย นำไปสู่ เป้าหมายเดียวกัน

การกำหนดรายวิชา จะเห็นได้ว่า การ กำหนดรายวิชาตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้บริหารสถานศึกษาได้ ดำเนินการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาให้และเพิ่มรายวิชาเพิ่มเติม ตามบริบทของชุมชน ความพร้อมของสถานศึกษา และ ความต้องการของผู้เรียน

การกำหนดรหัสวิชา จะเห็นได้ว่า การกำหนดรหัสวิชาทั้งรหัสรายวิชาพื้นฐานและรหัส รายวิชาเพิ่มเติม โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้ดำเนิน ตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากครูให้นักเรียนเลือกกิจกรรม ตามความสนใจและจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการ ของนักเรียนโดยไม่บังคับจะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่าง มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ Filley House และ Kert (1961 อ้างถึงใน สุพานี สกฤษฎ์วานิช, 2549) โดยทั่วไป การเรียนรู้จะสัมฤทธิ์ผลได้ ถ้าบุคคลนั้นมีแรงจูงใจที่จะ เรียนรู้ มิได้ถูกบังคับให้เข้าร่วม

การกำหนดเวลาเรียน จะเห็นได้ว่า การกำหนดเวลาเรียน ผู้บริหารสถานศึกษายึดตาม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พร้อมทั้ง ตามความพร้อมของสถานศึกษา ความรู้ความสามารถและศักยภาพของครู โดยการรับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและแก้ไขปัญหแต่ละสถานการณ์ไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับ สุพานี สกฤษฏ์วานิช (2549) การบริหารงานตามสถานการณ์นั้น การพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ เราจะไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันกับทุกสถานการณ์ได้ เพราะว่ากลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนไป และหรือเป้าหมายงานเปลี่ยนไป

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา จะเห็นได้ว่าการจัดทำคำอธิบายรายวิชานั้น เป็นการบริหารจัดการที่สืบเนื่องมาจากขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้วางแผน แบ่งงานหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือจัดองค์การ จัดคนที่เหมาะสมกับงาน สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) การกระจายงานออกเป็นหน้าที่ การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ (Organizing)

การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร และเอกสารวัดประเมินผล การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของหลักสูตรโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่าเกณฑ์การจบการศึกษา กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน

การจัดทำโครงสร้างรายวิชา จะเห็นได้ว่าการจัดทำโครงสร้างรายวิชาซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการจัดอบรม โดยฝ่ายวิชาการเป็นวิทยากรอบรมให้แก่ครู สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราฐานที่ 4 และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ มาตรา 26

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเกือบทุกรายวิชาและที่สำคัญโรงเรียน

ต้นแบบแห่งนี้ยังได้จัดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยได้บูรณาการเอากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์กับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหน่วย แม่น้ำโขงสายน้ำแห่งชีวิต

3) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา

การพัฒนาบุคลากร จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการจัดองค์การด้วยการพัฒนาบุคลากร อาทิ การฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการสอนและการผลิตสื่อ จัดให้มีการศึกษาดูงาน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งครู ให้ครูทำ ID Plan (Individual Development Plan) เป็นการวางแผนพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ (Organizing)

การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร จะเห็นได้ว่า มีการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร ได้จัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดสรรงบประมาณให้ร้อยละ 60 ของงบประมาณทั้งหมดของโรงเรียนซึ่งจัดให้ครูคนละ 2,500 บาท เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) หน้าที่ของผู้บริหารเป็นการจัดสรรทรัพยากรและใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่าการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ครู คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครูผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมเป็นอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตร และสอดคล้องกับ Peter Drucker (1968 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2548) หลักการบริหารเน้นวัตถุประสงค์ ซึ่งนิยามการบริหารงานแบบนี้ว่าเป็นหลักของการบริหารที่จะจัดให้แต่ละบุคคลได้ทำงานและมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่

การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

จะเห็นได้ว่าความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้มีการเน้นการบริหารวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติ โดยจัดโครงการติวเตอร์ โครงการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์

4) การกำกับดูแล คุณภาพระดับสถานศึกษา

การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร

จะเห็นได้ว่าการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลหนองคายมีการนิเทศรวมและการนิเทศทางอ้อม โรงเรียนอนุบาลหนองคายมีการนิเทศอยู่ 2 ทาง คือ 1) นิเทศรวมโดยการจัดประชุม 1 ครั้งต่อเดือน 2) นิเทศทางอ้อม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผ่านหัวหน้าสายและนิเทศทางอ้อม ผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระ 1 ครั้งต่อเดือน แต่ยังไม่ได้กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อนการนิเทศอย่างเป็นระบบ

การประกันคุณภาพภายใน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนอนุบาลหนองคายกำลังดำเนินการโครงการต่าง ๆ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบประกันคุณภาพภายใน จะสรุปผลในเดือนเมษายน 2553 และจึงจะรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร จะเห็นได้ว่าโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งปัญหา อุปสรรค แล้วแต่รอผลการสอบของนักเรียนทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ เช่น ผลคะแนน LAS (Local Assessment System), NT (National Test), O-net (Ordinary National Education Test) และจะสรุปผลการวิจัย รายงานต่อผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. หลักการบริหารในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการทำให้เป็นแบบอย่าง โดยการปฏิบัติให้ครูดูเป็นแบบอย่าง

ด้านการแต่งกาย การมาปฏิบัติงาน ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ ใช้หลักการมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการโดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการติวเตอร์ การเข้าค่ายวิชาการ ใช้หลักการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีโดยมีการปฏิสังสรรค์ มีการทักทาย ให้ความใกล้ชิดกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ใช้หลักการบริหารตามแนวคิดระบบสังคมโดยการเข้าใจการทำงานตามคำสั่งของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครูจะทำตามคำสั่ง ถ้าเขาเข้าใจในคำสั่งว่าต้องการอะไร ถ้าเขาเชื่อว่าคำสั่งนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การและถ้าเขาเห็นผลประโยชน์ในทางบวกที่มีต่อตัวเขาในการทำตามคำสั่ง และใช้หลักการบริหารตามสถานการณ์ โดยการรับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและแก้ไขปัญหาแต่ละสถานการณ์ไปพร้อม ๆ กัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากข้อค้นพบของการวิจัย พบว่าครูส่วนหนึ่งขาดแรงจูงใจในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักการจูงใจแก่ครู ด้วยการให้ความก้าวหน้า การเจริญเติบโตในหน้าที่ อย่างยุติธรรม เพื่อให้ครูมีความตั้งใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

2) จากข้อค้นพบของการวิจัย พบว่าการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการเพียงจัดประชุมครู หัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มสาระ ซึ่งยังไม่เป็นระบบ ครบวงจร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจเยี่ยมและสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีแผน นิเทศ กำกับติดตามอย่างเป็นระบบ และควรร่วมกับครูกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ ควรสร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในเชิงบวกแก่ครู

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจ และศึกษาการใช้หลักการบริหาร ในการบริหารจัดการ

หลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียน ดังนั้น ควรมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียนและความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นิตยัมภ์ สัมมาพันธ์. (2546). **ภาวะผู้นำ: พลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีสอน หน่วยที่ 12-15**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทยวิสุทธิ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2550). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อิธิ์ พิมพ์และไซเท็กซ์
- สุพานี สฤณวานิช. (2549). **พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- อิทธิกร เพ็ชรอด. **ทฤษฎีการบริหาร**. ค้นเมื่อ 17 กันยายน 2552) จาก <http://www.kruitth.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=420816&Ntype=6>
- Beauchamp, G. A. (1964). **The curriculum of the elementary school**. Boston: Allyn and Bacon.